

INTERVIEW MARCO VERLOOP, WETHOUDER GEMEENTE VEENENDAAL

'De knop in het denken moet om'

“De circulaire transitie betekent in feite een herontwerp van onze samenleving

Marco Verloop, wethouder gemeente Veenendaal

“We zijn de aarde aan het opmaken. We plegen roofofbouw. Dat is onverantwoord. Wij zijn er verantwoordelijk voor dat wij onze aarde, onze natuur, in goede toekomstbestendige staat houden. Sinds 1970 verbruikt de mensheid elk jaar meer grondstoffen dan de aarde kan maken. Om de neergaande spiraal te stoppen zullen we de knop echt om moeten zetten door keihard in te zetten op de transitie naar een circulaire economie. Die transitie zal ingrijpend zijn. Circulariteit gaat de samenleving fundamenteel veranderen.” Voor Marco Verloop, wethouder van gemeente Veenendaal, met duurzaamheid, energietransitie, en circulariteit in portefeuille, is het klip en klaar. “Circulariteit is een must. We hebben geen andere keus.”

AUTEUR: WIJNAND BEEMSTER

Circulariteit en duurzaamheid zijn al lange tijd onderdeel van beleid in gemeente Veenendaal. Verloop kijkt terug: “In 2017 introduceerde de gemeente het programmaplan ‘Energie neutraal Veenendaal’, gericht op energietransitie en duurzaamheid. Vanaf 2018 kwam daar circulariteit bij. Het kreeg een prominente plaats in het raadsprogramma.” Verloop vervolgt: “Het huidige college wil circulariteit nog veel radicaler neerzetten. Maar dan wel realistisch. Met als slogan ‘Circulariteit, tenzij’ willen we draagvlak creëren in de raad, maar ook bij inwoners. En dat werkt. Er is van hoog tot laag een grote bereidheid om mee te doen en een bijdrage te leveren aan de circulaire transitie.”

“Het momentum is er en daarom moeten we nu de knop omzetten. En dat op een radicale manier. Door te kiezen voor circulariteit en afscheid te nemen van lineaire principes. Die twee kunnen niet naast elkaar bestaan. Je kunt niet 20 procent circulair doen en de rest lineair. Vergelijk het met Meccano en Lego. Dat matcht niet. Zo is het ook met lineair en circulair. Je moet voor 100 procent circulair gaan. Dat maakt de opgave uiterst complex, alles moet anders. De circulaire transitie betekent in feite een herontwerp van onze samenleving.”

Living Lab Regio Foodvalley Circulair

Gemeente Veenendaal heeft inmiddels stappen gezet op weg naar circulariteit. Zo werd het Living Lab Regio Foodvalley Circulair opgericht. Acht gemeentes uit de regio Foodvalley werken in dit living lab samen met ondernemers, onderwijs- en kennisinstututen, waaronder Wageningen University & Research om de transitie naar een circulaire economie te versnellen. Grondstoffen in de keten houden, circulaire verdienmodellen ontwikkelen en samen de innovatiekracht van de regio vergroten - over deze en andere onderwerpen wisselen partners in het Living Lab kennis en ervaringen uit en wordt gewerkt aan praktische oplossingen. Ook zijn vanuit het Living Lab werkplaatsen actief, waarin uiteenlopende thema's aan de orde komen, zoals logistiek, voedselverspilling, meetbaarheid van circulariteit en ook bouw (zie meer info in kader - red.). Cirkelstad Veenendaal is voor dit laatste thema aangewezen als uitvoerende partij.

Samenwerken

Wethouder Verloop, nauw betrokken bij de Regio Foodvalley, is enthousiast over dit initiatief - en de rol daarin van de lokale overheid. Over dat laatste zegt hij: “In Foodvalley faciliteert en regisseert de gemeente - wij zijn niemand's concurrent. Vanuit die positie haken wij als gemeente aan bij veel meer initiatieven. Zoals bij Bedrijvenkring Ondernemend Veenendaal, waarbij zo'n 850 lokale bedrijven in Veenendaal zijn aangesloten. Voor de gemeente een perfect gremium om duurzaamheid en circulariteit aan te kaarten en te kijken hoe je met z'n allen die thema's naar de praktijk kunt vertalen.”

Samenwerking is hoeksteen van beleid in Veenendaal. Verloop licht toe: “De gemeente is ook zelf ‘probleemhouder’ en wil oplossingen. Dat kun je niet alleen, dat moet je samen doen. Dat geldt dus ook voor circulariteit. Juist ook rond zo'n complexe opgave moet je elkaar opzoeken, kennis nemen van wat anderen hebben bedacht, delen wat je eigen ervaringen zijn en met welke dilemma's je zit. Dat samenbrengen van uiteenlopende partijen, het regisseren en faciliteren van bijeenkomsten dat zijn taken die gemeente Veenendaal graag naar zich toe trekt. Daarom zijn wij ook gastheer van de Dag van de Circulariteit.”

“Circulariteit is een must. We hebben geen andere keus

Marco Verloop, ‘Niks doen is soms het meest circulair of het meest duurzaam.’

Herhuisvesting basisscholen

Verloop ziet om zich heen in de gemeente dat circulariteit wortel schiet. Een mooi voorbeeld is het integrale huisvestingsplan voor basisscholen in Veenendaal. “We hebben 33 scholenlocaties, verspreid over de stad. Dat aantal gaan we terugbrengen naar 22. Die reductie gaat gepaard met een fysieke upgradage van gebouwen, en een functionele verbreding: bestaande locaties worden omgebouwd tot Integrale Kind Centra (IKC). Nieuwbouw van IKC Het Franse Gat, in de gelijknamige wijk in Veenendaal, heeft de primeur, als eerste circulair ontworpen en gebouwde IKC van Veenendaal.”

“De gemeente is ook zelf ‘probleemhouder’ en wil oplossingen. Dat kun je niet alleen, dat moet je samendoen. Dat geldt dus ook voor circulariteit

“Uitvraag, organisatie, materiaalgebruik, financiering, eigendom – alles moet anders. Via *Rapid Impact Contracting* is het gebouw aanbesteed. Nog voordat er een programma van eisen was geformuleerd zaten alle partijen gezamenlijk aan tafel. Vanaf het ontwerp door architect Thomas Rau tot aan de bouw en de oplevering van het IKC en de aanleg van de openbare ruimte. Zo ontstond ruimte voor innovaties en ideeën, ook tijdens het vervolg van het ontwerp- en bouwproces. *Rapid Impact Contracting* maakt zo van het gebouw een coproductie tussen aannemer, architect, de kinderopvang, de scholen, de omgeving en de gemeente.”

Waarde behouden

“Uitgangspunt van circulariteit is waardebehoud. Van het gebouw, van materialen, van het geld dat je erin stopt. Belangrijk in dat verband is de belevingswaarde. Een gebouw waar mensen blij van worden, behoudt zijn waarde. Daarom hebben we veel tijd en energie gestoken in de keuze van de architect. Zoals we dat eerder ook hebben gedaan bij de zeer succesvolle herinrichting van Brouwerspoort in de binnenstad van Veenendaal. Dit centrumgebied, bestaande uit losse bebouwing met veel achterkanten en grote parkeerterreinen, is door architect en stedenbouwkundige Jos van Eldonk getransformeerd tot een zeer aantrekkelijk winkelgebied.”

Living Lab Regio Foodvalley Circulair Werkplaats Bouw

Living Lab Regio Foodvalley Circulair organiseert werkplaatsen waar nieuwe circulaire businesscases worden ontwikkeld. Dit zijn tijdelijke praktijknetwerken waarin deelnemers kennis delen en werken aan keteninnovaties. De volgende werkplaatsen zijn actief: Agro & food, Bouw, Industrie, Transport & logistiek, Circulair in beleid en Circulair inkopen.

De Werkplaats Bouw wordt georganiseerd in samenwerking met Cirkelstad Veenendaal. Doel is om ondernemers uit te dagen om pilots circulair bouwen en slopen te realiseren, het stimuleren van minder gebruik en meer hergebruik van materialen, bijvoorbeeld door bouwmaterialen van regionale sloopprojecten zoveel mogelijk binnen de gemeente of binnen de regio opnieuw te gebruiken. Samenwerking met het onderwijs bevorderen is ook een van de ambities net als het versnellen en aanvullen van activiteiten vanuit bestaand Betonconvenant.

“Regio Foodvalley sloopt, bouwt en ontwerpt circulair!”

Concrete stappen

Om de doelstellingen te realiseren zet Werkplaats Bouw concrete stappen:

- Het formeren van een regionale koplopersgroep van ondernemers uit de bouwsector die ambities van Regio Foodvalley Circulair onderschrijven.
- Het delen van inzichten, opdoen van nieuwe contacten en ontwikkeling en uitwisseling van praktische handvatten voor eigen werkpraktijk van de deelnemers.
- Het stimuleren van actieve samenwerking tussen ondernemers, overheden en onderwijs- en kennisinstellingen.
- Het creëren van nieuwe succesvolle circulaire business cases.
- Het initiëren van hubs en platforms voor hergebruik bouwmaterialen, zowel digitaal als fysiek.
- Het bevorderen van gebruik van biobased materialen.

Deelnemers

Bedrijven uit bouw- en sloopsector nemen deel aan Werkplaats Bouw, evenals vertegenwoordigers van sector- en brancheorganisaties, regionale overheden, experts uit kennis en onderwijs, betrokkenen bij relevante projecten uit Regio Foodvalley (betonconvenant, programma's wonen), woningbouwcorporaties, enablers zoals ICT-experts, betrokkenen op landelijke schaalniveau.

(Download hier het Samenwerkingsprogramma Regio Foodvalley Circulair: regiofoodvalleycirculair.nl/living-lab)

“De belevingswaarde van architectuur en stedenbouw waarborgt een lange levensduur, was hier de achterliggende gedachte. En als je dan toch gaat slopen kies dan voor materialen die je optimaal kunt hergebruiken. Dus zet in op demontabel bouwen. Op die manier behouden bouwmaterialen hun waarde. We zijn nu nog steeds afval aan het afwaarderen. Daar moeten we radicaal mee stoppen. De waarde van materialen moet niet omlaag maar omhoog, of in ieder geval gestabiliseerd.”

“Niks doen is soms het meest circulair of het meest duurzaam”, zo besluit Verloop. “Stel je bij bouwopgaves dus allereerst de vraag: zijn er geen andere oplossingen? Moet ik eigenlijk wel nieuwbouwen of renoveren?”

regiofoodvalley.nl
veenendaal.nl

Veenendaal als voorbeeld

10 lessen vanuit middelgrote gemeente (deel 1)

1. Koppel ambities aan je kapitaalgoederen (budget, koppelkansen);
2. Breng je vervangingscyclus in beeld en communiceer deze breed;
3. Ken het eindbeeld;
4. Maak de spanningen zichtbaar, zoek ze op;
5. Wacht niet tot je volledig bent
6. Informeer bewoners/ondernemers/samenwerkende partijen over 1-5

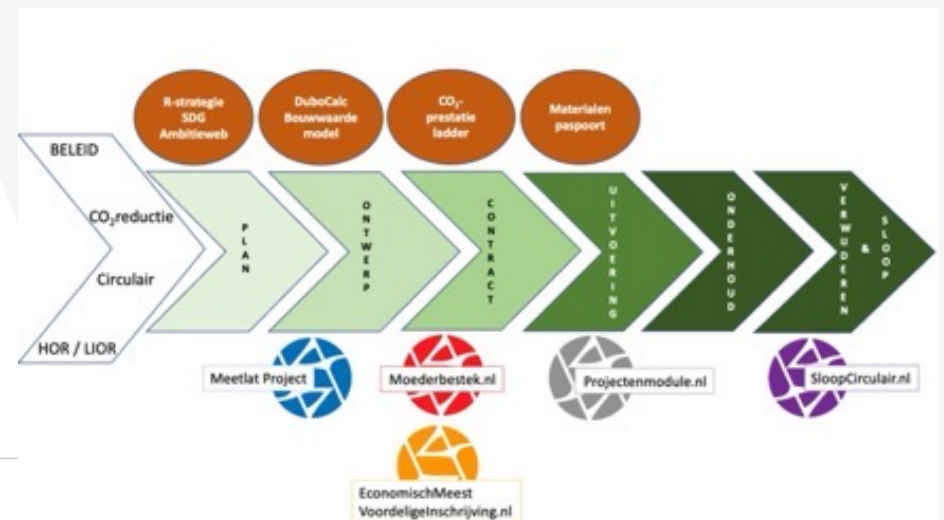
Veenendaal en instrumenten

10 lessen vanuit middelgrote gemeente (deel 2)

7. Integreer instrumenten in eigen processen op juiste 'tijdspad'

- a) Ambitieweb in OPOR eerste stap al gezet, 'concreet' in buurtvisiekaart
- b) Ontwerp/beleid uitgangspunten OPOR, verwerkt in IVOR (digitaal toegankelijk)
- c) Productbladen integreren in IVOR, moederbestek in moederbestek
- d) EMVI standaard duurzaamheid
- e) Projectenmodule alle contracten toevoegen

Rood: laaghangend fruit
Eind 2022 geregeld..?

Veenendaalse aanpak

10 lessen vanuit middelgrote gemeente (deel 3)

8. Pionieren inzetten om tot beleid te komen (leren door doen)

- Circulaire deklagen (60%)
- Twee circulaire bruggen
- Brug geschonken (1euro) aan Leiden
- Geopolymeren toepassen
- **Circulair IKC Franse gat (40%) --- sessie ronde 4!!!**
- Heal Road toepassen
- Fietspaden niet altijd rood asfalt

Veenendaalse aanpak

Van beleid naar pionieren

Uitvraag fase 1 & 3:

RAW bestek met EMVI, SMA 0-8
Aanbieding: SMA 60% circulair

Uitvraag fase 2:

Design Construct contract
Aanbieding: SMA 60% circulair

Voordeel:

- steenslag vrijgekomen bij A1 hebben een goede bestemming gekregen.
- Praktijkvoorbeeld voor asfalt-loket

Nadeel:

- Geen garantie/ervaring levensduur

Nadeel of voordeel?

- Als 'Veenendaalse beheerder' niet gehinderd door specialistische kennis....

